

"פתרון ליוקר המחייה דורש ריצה למרחקים ואומץ"

המענה ל"פצצה המתקתקת" של יוקר המחיה אפשרי בעזרת פתרון מערכתי והחלטות אמיצות, מסביב עו"ד דורון ארבל, מנהל רשות המסים וראש מינהל המכס לשעבר, כשהוא מצביע על הגורמים לבעיה ועל המהלכים הישימים ליציאה מהמצב

■ גלית בן חמו, בשיתוף עו"ד דורון ארבל

תקנות, דרישות תקן, בדיקות יקרות שלא לצורך ועוד.

בעיה נוספת שעו"ד ארבל מעלה היא עודף הרגולציה הקיימת, לדבריו, בכל תחום. "מדובר בכעיה אמיתית וקשה שמהווה גורם מעכב ואף גורם להתייקרות מיותרת של המוצרים. התייחסתי בעבר רבות לדרכים האמיתיות שמאפשרות להילחם בעודף הרגולציה. אך לצערי הממשלה הלכה רק מחצית מהדרך, ולא המשיכה לפתרון המלא לבעיה. לא ניתן לצמצם באמת רגולציה ללא סנקציות ופיקוח מתמשך. פקידות כפקידות מעוניינת לשמר את עצמה ואת התפקידים הקיימים במערכת, ולכן מייצרת עוד ועוד רגולציה, גם אם בוטל חוק או תקנה מתקנים תקנות אחרות". בהקשר זה הוא חוזר ומדגיש את חשיבות שילוב המגור העסקי.

לבסוף, שולח עו"ד ארבל אצבע מאשימה גם אל הצרכנים. "הם לא פחות אשמים ביוקר המחיה. מצד אחד מתלוננים על המצב, אבל מצד שני ממשיכים לצרוך מוצרים יקרים. הם אינם מודעים לכוחם האמיתי. ההיגיון העסקי אומר שככל שיש יותר ביקוש, כך ניתן למכור במחירים המופרזים, ואף להעלות מחירים. אין ספק שרק כשהציבור הישראלי יתעורר כאמת, ויחליט לפתוח במחאה ציבורית אמיתית, יתחולל פה שינוי. מה יקרה אם רק למשך חודש אחד יעמדו המלונות בארץ ריקים, או שאף צרכן לא ייכנס לרשת פארם. האם המחירים ירדו או יעלו?"

הגיע הזמן להפסיק לנופף עם סיסמאות ופעולות קצרות טווח, טוען עו"ד ארבל. "הבעיות והדרכים לפתרונן ידועות וברות ביצוע, ולא רק מהיום. עד מתי ימשיכו כלל הגורמים לטמון את ראשם באדמה, וכשישאלו על פתרון, יצביעו אל עבר גורם אחר?! לצערי הרב, במצב שנמצאת מדינת ישראל כיום רק פעולות דרסטיות וכואבות יכולות לשנות את המצב".

"אם ניקח לדוגמה את פתיחת המשק לייבוא מקביל - החלטה מצוינת ביסודה וחלק מהפתרון, אלא שגם במקרה הזה לא הלכו 'עד הקצה'. קשה מאוד ליבואנים מקבילים להתנהל מכיוון שהפקידות במשרדי הממשלה השונים מעדיפה לעבוד מול היבואנים הרשמיים - מונופולים"

סיסמאות בחירות". ארבל מצביע על שני שחקנים מרכזיים בשרשרת האספקה - המכס וחברות השילוח והספנות - אשר עשויים להשפיע בהתנהלותם על יוקר המחיה: "המכס הוא שחקן מרכזי בשרשרת האספקה, וכל פעולה מצידו יכולה להשפיע על המגור הפרטי והציבורי, ובכלל זה על המחירים, על השירותים שאנחנו צורכים ועל יוקר המחיה". לדבריו, השינויים הדינמיים במפה הגלובלית והמקומית מובילים את המכס להתאים את עצמו כל הזמן לסביבה המשתנה - שינויים מדיניים במזרח התיכון, מגמות שפועלות לשימור הסביבה, מגפת הקורונה, אסונות טבע ועוד - ולכל אלה יש השפעה על המחירים.

כוחה של פקידות ממשלתית בנוגע לניסיון להילחם במונופולים, הוא אומר: "חוף מלפזר סיסמאות, שום דבר לא מתבצע. אם ניקח לדוגמה את פתיחת המשק לייבוא מקביל - החלטה מצוינת ביסודה וחלק מהפתרון, אלא שגם במקרה הזה לא הלכו 'עד הקצה'. קשה מאוד ליבואנים מקבילים להתנהל מכיוון שהפקידות במשרדי הממשלה השונים מעדיפה לעבוד מול היבואנים הרשמיים - מונופולים. היא עושה ככל שביכולתה להקשות עליהם דרך

עו"ד דורון ארבל

שיווקי של היבואנים. אולם, תוך מספר חודשים המחיר וחל שוב מעלה אט-אט וכך נוצר הפסד כפול: מצד אחד המדינה מפסידה מסים, בעקבות מהלך הורדת המכס, ומצד שני האזרחים לא מצליחים ליהנות מהורדת המחירים". לדבריו, במצבים בעייתיים כדוגמת זה, יש לנקוט בפעולות דרסטיות וקשות של פיקוח חריף ונוקשה על המחירים. נקודה מהותית לבחינה, שעליה מצביע עו"ד ארבל, היא הצורך בויהוי אינטרסים, ומסביר אותה דרך שוק הדיור כדוגמה. "לאף אחד, למעט הצרכנים, אין אינטרס להוריד מחירים. גם אם הממשלה 'משרדת' שהיא פועלת לשם הורדת המחירים, מעשיה מראים אחרת. אם רמ"י אכן יורידו את מחירי הקרקעות לקבלנים, תוך פיקוח על המחיר הסופי לצרכן, אזי נחווה ירידת מחירים. אבל איזה אינטרס יש לרמ"י לעשות זאת? ידוע שהפקידות מכוונת למכור במכרו למרבה במחיר, כך היא נמדדת. מה יניע אותה למכור במחיר נמוך יותר? הסיפור חוזר על עצמו גם במוצרי צריכה אחרים. למדינה יש אינטרס להעלות את הצריכה. כך גדלה הפעילות במשק והכנסות המדינה ממסים צומחות. לכן יש לבדוק את האינטרסים, ולא להסתמך על

"רק מלחמה בכל החזיתות תסייע בהורדת המחירים בארץ", מסביר עו"ד דורון ארבל, שמשדרו עוסק בכל תחומי המס והרגולציה, ומונה רשימה ארוכה של פתרונות: "חשיפת המשק לתחרות, הטלת פיקוח על המחירים, הפעלת סנקציות, צמצום דרסטי ברגולציה, צמצום כוחם של המונופולים ומעורבות הצרכנים - אולם לפני הכול, חייבת הממשלה להתוות אסטרטגית פעולה לטווח הארוך. לצערי, פוליטיקאים ממפלגות שונות מציעים פתרונות שמיועדים לטווח זמן קצר בלבד. אי אפשר להכיל מהלכים קצרים כשמדובר בכלכלה. פתרון אמיתי דורש ריצה למרחקים ארוכים".

משרדו של עו"ד ארבל הוקם ב-2015 ועוסק בכל תחומי המס - מס הכנסה, מע"מ, מיסוי מקרקעין, וכן בנושאי רגולציה שונים מול משרדי הממשלה. 26 שנות שירותו הציבורי כמנהל רשות המסים וראש מינהל המכס לשעבר, ושנים של ייצוג חברות ועוסקים במגזר העסקי, מאפשרים לארבל להביט על המטבע משני צידיו, ולהצביע על מוקד נוסף של בעיה. "מניסיוני ומשיחות עם רבים מעמיתיי, שפרשו גם הם מגופים ציבוריים, התבהר לכולנו עד כמה עמוקה התהום בין הפקידות הבכירה הציבורית ובין העולם העסקי. זו הסיבה שהמלצתי בומנו לנציב שירות המדינה להקים מנגנון שיקלוט לשירות הציבור עובדים שעבדו או ניהלו תחום כלשהו במרחב העסקי. הם מצוידים במטען ובידע חשובים מאוד".

עו"ד ארבל מצייין לטובה את פתיחת המשק לתחרות לצורך התמודדות עם יוקר המחיה, אולם מדגיש את היעדר הצעד הנדרש הבא. "הורדת המכסים והמיסים מסייעת להכנסת מוצרים במחירים תחרותיים לשוק הישראלי, אלא שלא מתבצע פיקוח מלא על המחירים לטווח הארוך. למשל, כשמחליטים להוריד מכסים על מוצרי חשמל, לכאורה המחיר לצרכן אמור לרדת. בבדיקה שערכנו, המחיר אכן ירד למשך מספר חודשים, כנראה כמהלך